

TISKOVÁ ZPRÁVA

Výzkumný záměr „Geografické systémy a rizikové procesy v kontextu globálních změn a evropské integrace“ studoval přírodní jevy a procesy v kontextu globálních environmentálních změn a regionální demografický a socio-ekonomický rozvoj v kontextu globalizace a evropské integrace s důrazem na přírodní a společenská ohrožení a rizika. Byla připravena typologie současné kulturní krajiny a hodnocen krajinný ráz na území České republiky. Specifická pozornost byla věnována opuštěným a nevyužívaným plochám, kde procesy biotické sukcese vedou ke vzniku tzv. nové divočiny. Rekonstrukci klimatických poměrů a environmentálního prostředí v Krkonoších, Jeseníkách a na Králickém Sněžníku v posledních 30 tisících let upřesnila názory na odlesnění. Byla provedena rekonstrukce oscilačních fází zalednění v Českém masívu a podrobně byly studovány periglaciální procesy nad hranicí lesa, což vedlo až k podání patentu (Způsob identifikace regelačních cyklů). Výzkumy přispěly také k poznání geomorfologického vývoje údolí řeky Sázavy. Byla vybudována síť automatizovaného monitoringu srážkoodtokových procesů v pramenných oblastech na Šumavě, v Krušných horách a Jeseníkách. Sledování ukázala významný vliv zásahů do krajiny a říční sítě na průběh a následky extrémních povodní. Výzkum ekologického stavu toků identifikoval rizikové aspekty ve změnách využívání území a aktivity, které působí na nárůst erozního ohrožení krajiny a degradaci stavu jakosti povrchových vod. Výzkumy sesuvů v Peruánských Andách se mimo jiné zaměřily i na současné svahové pohyby uvnitř archeologické památky Machu Pichu a vyvrátily bezprostřední ohrožení této významné památky. V Kyrgyzstánu a v Peru byla v souvislosti s ústupem zalednění metodami DPZ zdokumentována některá ledovcová jezera, u nichž hrozí protržení morénových hrází, a vyhodnocena rizika, vyplývající z takto vzniklých povodní. Pokrok byl zaznamenán i u metodik výzkumů: např. ohledně relativního datování skalních povrchů, identifikace původů sedimentů (glaciální versus sesuvný). Integrace České republiky do Evropské unie a globální ekonomiky měla diferencovaný vliv na regionální rozvoj. Zásadní vliv má přitom způsob zapojení firem působících v Česku do globálních produkčních sítí. Ten charakterizuje pozice na nižších stupních mezinárodní dělby práce díky výrobám s nižší přidanou hodnotou a omezenými možnostmi upgradingu. Postavení mohou zlepšit regionální inovační strategie, zaměřené na rozvoj a posílení regionálních inovačních systémů, které jsou klíčovým nástrojem ke zvyšování globální konkurenceschopnosti. Analýzy územní distribuce veřejných investic na počet obyvatel ukázaly, že jich relativně méně bylo alokováno do strukturálně postižených regionů (s výjimkou velkých dopravních infrastruktur) a tak územní nerovnosti spíše posílily. Výzkum osídlení a socioekonomické regionální diferenciací ukázal rychlou koncentraci progresivních ekonomických funkcí a po roce 2000 rovněž obyvatelstva do metropolitního regionu Prahy a dalších významných metropolitních areálů při prohlubující se marginalizaci některých periferních oblastí a z toho vyplývajícího růstu územní polarizace mezi jádry a periferiemi. Po prvotní fázi koncentrace růstu do velkých měst a prohlubování regionálních rozdílů došlo k šíření růstové dynamiky do dalších center osídlení a příměstských oblastí a to při růstu významu koncentrace řídicích a obslužných funkcí, decentralizace výroby a bydlení a propojení metropolitních oblastí dojížděnkou do zaměstnání na narůstající vzdálenosti. Rozvojové možnosti některých periferií snižuje odchod mladé a kvalifikované populace reagující na nedostatek ekonomických a kulturních příležitostí. Rozvoj v metropolitních oblastech charakterizuje nebývalá dynamika suburbanizace projevující se fragmentovanou výstavbou bydlení a dalších funkcí v širokém zázemí měst. Ve městech i venkovských oblastech se vytvářejí vzájemně segregovaná území ve formě luxusních rezidenčních areálů ohraničených ploty a branami, enkláv imigrantů a lokalit sociálně vyloučených. Do Česka se

v posledních deseti letech přistěhoval mimořádný počet cizinců, a to díky vysoké poptávce po zahraniční pracovní síle i díky možnostem podnikání. Ani vysoký příliv cizinců však nemůže zvrátit proces demografického stárnutí, k němuž dochází v důsledku zlepšujících se úmrtnostních poměrů a formování nového reprodukčního modelu spojeného s velmi nízkou plodností. Nová opatření rodinné politiky by měla podpořit porodnost v reakci na snížený reprodukční potenciál stávající populace v důsledku odkladu plodnosti do vyššího věku žen a rozšiřování nových forem partnerského soužití.